

Gelders.

Den 5 der Mei 1899 bezocht ik deze gemeente; ik reed van 's Bosch over Kijmen, Nieuwkuyl, Duinen en Elshout naar Oudheusden, alwaar ik ontbleet in de herberg van Krijns (tegenover den tuin vanden Griffier); van daar naar Heusden; om vervolgens over Heerpt, Haarsteeg en Kijmen naar den Bosch terug te keeren.

Ik stond op het Raadhuis B. en W. met den secretaris; na wat met de heeren gesproat te hebben, gaf ik audiëtie aan den Kantonrechter (van Daalen Westers) en aan eenne arme vrouw Westhoff. - Daarna ging ik met B. en W. wandelen; ik nam de nieuwe hoven, welke Heusden van het Rijk heeft gekregen, in oogenschouw, en kon constateeren, dat de gemeente zich daaraan grote kosten zal moeten getroosten, alvorens die bruikbaar is. - Vervolgens gingen wij naar de openbare school, alwaar we anderhalf uur bleven; ik hoorde daar met genoegen de les van het sinds 1 September 1898 welkzaam zijnde hoofd der school (die daar kwam, zeer tegen den zin van den burgemeester Horstcoop); het onderwijs scheen echter in vroegere jaren wel wat verwaarloosd; over veel smoesendheid der kinderen in de hoogste klasse stond ik letterlijk verbaasd. -

Ten huize van den burgemeester gingen we toen een glas portwijn drinken, waarna ik naar 's Bosch terugkeerde. -

Administratie van secretaris en onthaarder waren voorkeffelijk in orde. -

Den 29 Mei 1903 kwam ik weer in Heerpt Heusden; ik was leveren nog in Heerpt gevest.

B. en W. deelden mij mede, dat de bevolking Langstraat ondernimt gijng, wat het zielentel heeft. Ze schuiven dat daarom toe, dat de menschen, die zich in verband met de overdracht van de Haasmarkt verlegging in Heusden gemeld hadden, weer van daar weg trokken, nu het werk gedraan was. -

20% gedwangen huwelijken; 2% onvlijig geboorten.

Bij periodieke aftreding van den raad is er gewoonlijk geen stemminn.

Gedachten.

Bij verkoop van gronden daarantegen niet. Eigenlijke partijen zijn wel volgens B. en W. in Gelsden niet.

De verkoop van gronden aan een schuttersgilde geschiedt door vrouwe Johanna Gertugt van Brabant, schijnt de ge... moederen zeer verdeeld te houden. Ik woude, toen ik B. en W. daarnaar vroeg, een onaangename discussie bij tussen den methouders Verhaem ds. en den burgemeester Glencorp. — De godsdiest slijgt daarbij een grote rol te spelen; wat Glencorp ter verdediging van dien verkoop aannamde, scheen mij weinig afdoende. Glencorp maakte daarbij op mij geen aangebrachte indruk.

Volgens ~~de~~ de gezondheids commissie te Gelsden is het drinkwater slecht; men gaat nu naar water boren; de kosten van een boring tot 50 meter berekende men f 400 te zullen bedragen.

B. en W. verwachten, dat als de Maasmond open gaat het Rijk de beginnende hoven dicht zal spuiten, en dat het Rijk dan een oude verruande hoven zal uitdopen, en grachten en tot vleeshhoven zal aanleggen. Alles en alles te samen zou de gemeente ^{dan} misschien een fyftje te betalen hebben. Men was zeer teleut over de wijze, waarop door het Rijk de gemeente op allerlei manieren was geholpen; men schatte nu op die manier verloren te gaan, op een waarde van f 30000 à f 40000.

De godshuizen in Gelsden betalen de doctors; ieder huys f 500; de maedronen huys f 300; aan medicamenten betalen de godshuizen jaarlijks barndien van f 600 tot f 900. De godshuizen hebben over een prachtige inkomst van ± f 15.000 te beschikken. Voor dat geld besloten ze eerder dan dag in het Roomeke af te huren. Tevens worden de godshuizen voor de armen. — De godshuizen vervullen feitelijk de taak van een algemeen aannesthuis. Gedwongen huishouding is in Gelsden niet bekend; armoede wordt daar niet gezien.

Gelrelinop onderwijs wordt tot nu toe niet gegeven. Wegens overvloed van de leerplicht niet mocht en kan ver... baten worden opgenomen, schoolcarrièremissie komt nu zo goed als niet meer voor.

Gedachten.

Voral als de Maasmond open zijn zal, meent men dat de directe traanverbinding met Tilburg van Gelsden opvorte voordeelen zal brengen. — Men verlangt sterk naar de opening van den Maasmond, ook in het belang van de veerbooten van de rivier liggende polders. Voral de inlaatdijken in den Zuidelandigh Uitkerpt is voor de gehele streef van onbereden, baar niet. — Men hoopt blijkebaar bij gelegenheid van de doorga... ring van de rijkste te Tilburg de Koningin in Gelsden te zullen zien. —

Audiente verleend aan Dr Alma, den voorzitter van de gezondheids commissie in Gelsden; hij beweerde onvoldoende zijn opwachting maken, en vroeg vermenigvuldiging van het aantal leden zijner gezondheids commissie van 5 tot 7.

Ten 29 April 1904 kwam ik weer in Gelsden; ik reed vanuit den Bosch hier; bezocht vervolgens nog Dremmen en keerde toen naar den Bosch terug.

Ik verleende audiëtie aan den cand. notaris Beurings, en aan de ambtenaren ter secretarie Glencorpen Bluyphen; zij allen verzoenden onvoldig hunne opwachting maken. — Een zekere heyber (slager - herbergier) kwam vragen, dat de vergunning van zijn vader op hem mocht worden overgeschreven; het gemeentebestuur had hem gesegd, dat zulks niet kon geschieden, dan wanneer hij een goede vergunning aankocht; —

De voorzitter van de gezondheids commissie, dr Blma deelde mede, dat zijn Commissie ~~van~~ handen meer begon gedaan te wijzen dan in het begin; dat hij daar door niet het gevoel had, dat er veel overbataam te zijn; maar dat er altijd nog veel gedaan kon worden, noch niet gedaan werd: zoal hijs. Was het drinkwater in de kerken en in Baardwijk bepaald heel slecht; in beide ge... menen lag een huis van een waterleiding, nl. van Werkendam en van Maasdijk; desniettemin werden wel ten de Werken en Baardwijk niet mede, om het drinkwater van waterleiding water verplichtend te stellen.

Dr Blma vroeg een provinciale subsidie voor een dan "het Nut" op te richten teekenschool; hem gesegd, dat daar wel geen kans op zou zijn: de provincie subsidie

Gheesdorp.

gemeentelijke behenscholen, in verhouding tot het bedrag, dat blykens ^{de gemeentelijke} rekening aan die school ligt laste gelegd was; een ander wijze van subsidieeren kende de provincie niet. Ahaar mijne mening zou er weinig kans zijn, dat de provincie een particuliere behenschool zou subsidieeren.

Van B. en W. vernam ik, dat men opgrond heops had op het lot stand hoven van een scheepstimmermouw; er was een kleine fabriek van verschillende werklui gen op gericht; deze had aan Kleusden voor f10.000 een herrein te koop gevraagd; de gemeente was daarop ingegaan.

Onderweg had Kleusden nog weinig geprofiteerd van de Maassluis verlegging; zelfs de markt had nog geen aan sluiting gekoest met den traanhaven.

De rieëling van degemeente is veel verbeerd doce de overkruising van "de Denecht"; met iederen vloed kan men kleesvalk door die rieëling leiden, en dericlen dus scham spaelen.

Men heeft slechts één pomp met goed drinkwater, nl achter het Raadhuis; in 1906 bracht men een tweede pomp te boren; men ging dat 96 vaak, maar kreeg geen behoor lijk water, de kosten bedroegen + f250.— Dit jaar had men geen geld; het volgende jaar hoepte men weer te gaan boren op een andere plaats.

Den 23 April 1910 kwam ik, na Oud Kleusden bezocht te hebben, meer in Kleusden.

Eene uitvaardiging om bij hem te komen ontbijten had ik aom genomen, zoodat ik bij den burgemeester om 12.45 afstapte. Behalve den heer Kloncoop ontmoette ik te zijnen huize diens vrouw en jongste dochter, een aardig meisje van een jaaf 20.— Er was een prachtig dejeuner aangericht, veel te beschouw, vele gerechten, een keur van wijnen; mooie bloemen. — Ik heb ongeluk hig gevolg daaraan was echter, doch het langer duurde, dan ik had kunnen veronderstellen, en ik een uur te laat op het Raadhuis kwam, alwaar de meubelhouders en de menschen voor de audiencie mij zaten te wachten. — Ik begon, met audiencie te geven, zoodat duf, die zich daarvan hadden aangemeld,

Gheesdorp.

ten gevolge van mijn dejeuner een half uur op mij hadden gewacht. De meubelhouders, die ik had de audiencie eerst ontlucht, hadden een echter vijf kwartier zitten wachten! Zeer onaangenaam, maar ik had toch ook niet midden onder het dejeuner kunnen opstaan!

Het Raadhuis is opgesierd met allerlei spullen, afkomstig van het Col lege van Oude Schutters van den voetboog van St Joris. Toen die oude gilde werd opgedacht heeft men die schilderijen ons aan het Rijk gegeven, en heeft het Rijk alles weer in beschikken aan Kleusden afg staan, en door ons van Vlaamsdijk op het Raadhuis laten oordenen. Omstal er voorhalvend een onaangenaam verhouding bestond tusschen de leden van St Joris, heeft men de bestaande vacaturen niet meer aangevuld, het gilde opgeheven, en de bezittingen onderling verdeeld; maar men zegh, zouden die bezittingen + f60.000 bedragen hebben; Verhoeven gaf zijn part aan den delen van Kleusden, om dat nooit beste wezen te beslechten; Blalinghi, Kloncoop en Verhagen staken hun part in de zak! — Toen het bekend werd, dat het gilde van St Joris zou worden opgeheven, hebben heidsche studenten een automobiele tocht naar Kleusden gedaan, om te trotschen, het gilde verdeelen van den buit te voorkomen, en St Joris in stand te houden. Dij bereikten natuurlijk niets anders, dan dat zij den heer Kloncoop erg onaangenaam waren; de verdeling ging door!

Ten gevolge van de verbetering van den Denecht, is Kleusden thans vrijwel heelmaal geriekteld; die rieëling mach niet langer voldoen.

Het laste moeite om in Kleusden goed drinkwater te krijgen, op één plaats werd 105 ll. diep gebaard; zonder succes. Na dien vond men op een andere plaats op 40 ll goed drinkwater, en maakte de gemeente twee pompen; twee particulieren: de apotheker stal, en de leproos. Mal deden evenzoo. Op de begroting van 1910 is geld uitgetrokken voor een derde gemeent. pomp.

Behalve de bekende drukkerij van Veersma zijn er nog twee drukkerijen in Kleusden, nl. van Wijstek, en van de weduwé Meenborg; waaral de laatste noch nog al van belang zijn.

De voorgaande bekende graantemarkt heeft thans niet veel meer te betekenen, doore vreemde kooplieden wordt daar niet meer gekocht.

Goesdalen.

In plaats van de scheepstimmerwerf, die afbrandt, is er thans een nieuwe scheepstimmerwerf opgericht door de kleeren de Haan en Alba; er wordt met 30 man gewerkt. Men heeft groot vertrouwen in de behuazomheid en de energie van deze heren, en denkt, dat zij het wel zullen halverken.

Door de kleeren Verhaegen en Oyen zal een conserverfabriek worden opgericht op het terrein van den tramhaven; daarvan verwacht men veel voordeel voor de gemeente.

De zuinelfabrieken in Klerkst en in Spoorstraat doen melkwaad aan de winkels in Kleusden. Daarover werd er veel baten aan de winkels geleverd, en niet winkelgoederen betaald.

Zoo lang de haven te Waalwijk dan haare bestemming blijft beantwoorden, is er geen kans, dat de traan verbinding zoeft met de tramhaven, tot verscheping of inlaading van goederen.

Burgemeester wil geen verhooring van jaarmededen der volkswelblijf, tensij de kleeren het politie diploma halen; bij beoordeling begroting 1910 wilde de Raad hem die salarisvermindering opdringen.

Sinds eenjarig drie behalen de goedhuizen alle verplegingenkosten van kreukkrainigen; gemeente betaalt niets meer.

Den 13 Augustus 1915 kwam ik weer in Kleusden; toen was ik in Blonkerh geweest. Ik kwam per auto uit den Bosch.

De scheepstimmerwerf op de Haan is goed; zij staat onder directie van de Haan en Verlemans. Behuazne, dakhuidige menschen, heus goede kooplieden. Zij geven aan niemand menschen werk en brood.

De conserverfabriek onder Verhaegen en Oyen ging over den kop. — Dij ging over in handen van W. der Paule, uit Belg, die met uithouding de zaak het bedrijf leidt. Op het moment werden vooral prinsesbaantjes ingehaakt, ophuvelt in Vlijmen, Blaerstey, Vlaardingen en Leiden, — maar vooral in Zeeland en Holland. Van het afronden van die baantjes verdienen velen een goed daageld; het werk gebeurt aan huis bij de mensen, zoodat vrouwen en kinderen daarachter kunnen helpen.

De Vicinaux maakt thans gebruik van de tramhaven;

Goesdalen.

dagelijks komen drie booten aan; en veens vele schepen. De trambreinen hebben dienwils 12 wagens met vrachtgoed.

Hier is nog steeds zeer dankbaar, dat de Denner overtuigend is; dagelijks wordt het vlaedwater daar tweemaal doorgespoeld, zodat er heel geen vuil achterblijft.

Het drinkwater laat nog steeds te wenschen over; een gemeente pomp geeft uitstekend water; een, die achter het gemeentehuis, geeft drinkbaar water, maar eenigszins ijzerhoudend; gemeente sloeg nog twee mortenpullen, waaraan het na de echter onbruikbaar bleek.

Tijdens de mobilisatie is Kleusden met 250 man soldaten bezet, hervijl binnendien een detachement van 25 man de Greug moet bewaken. De soldaten zijn goed gedisciplineerd; zij schijnen tevreden; men heeft heel geen last van hen.

De Belgische vluchtelingen zijn allen weer weg; meestal terug naar België; men sprak over hen met veel laf.

Den 11 Augustus 1915 besocht ik per auto vanuit Waalwijk de gemeenten Dussen, Vlijmen en Kleusden.

De laatste Raadsverkiezing bracht hier een Katholieke meerderheid; twee nieuwe Raadsleden werden gekozen; beiden Katholiek.

De scheepstimmerwerf van de Haan en Verlemans blaeft sterk; de beide firmanten ieder voor £ 96.000 in de Vlijminkosten belasting aangeslagen. — Dese werf trekt veel arbeidskrachten; dieningsvolle morgenmaand; W. en W. vallen er niet veel voor, daarom door gemeente te laten voorzien. De Directie accept. als daarvoor genoegheid is, een grote burgervereniging, en laat die dan tot arbeiderswoningen verbouwen.

Men heeft geen bepaalde mening over de vraag, of een locomotievenbaan langs de oude traject, dan wel langs de Bergsche baan moet lopen; voor Kleusden zelf zijn de beide richtingen vrijwel gelijk.

Weselten heeft een bewaarde concessie gegeven voor de levering van gas; het contract loopt nog 30 jaren; doordat de fabriek versleten is, en de vermoedelijkschap

Huusdor.

geen beste zaaken maakt, hoopt men van het contract af te komen en elektriciteit van de provincie te kunnen behalen.

B. en W. waren dankbaar voor de vele inkwartiering tijdens de mobilisatie; de invasers hadden daaronder financieel veel voordeel genoten.

De twee veldwachters slecht bezoldigd: f 900 en f 750, men wil hen salaris wel wat verbeteren, maar lach niet op een beloofd peil brengen: zij hebben geen politie diploma, en zijn als politiemannen niet veel waard.

De rijke goothuizen steunen gemeente zo veel moe gelijk: 200 betalen zij voor gemeente de kosten van verpleging van kraankamers; en in 1918, toen in Huusden een Typhus epidemie heerschte - 125 gevallen - alle kosten van verpleging, verzorging, onderhoud enz enz.

De censuurfabriek liet vrij wel stil; de directeur van der Bouk - is overleden; het schijnt, dat het bedrijf niet gecontinueerd zal worden.

De uitgever Veerman is heel zijn ziel te liquideren; met niets begonnen, heeft hij thans een goed fortuin = f 16000 aanstaag hoofd.onstaag

Nog 700 à 800 liter van den Dener is een open rivoal; moet noodzakelijk gericoleerd.

Sinds de opening van het Wilhelmina komaf heeft de tram de Chineaux te Huusden geen aansluiting meer met de vrachtvaart per scheep gehad, sluit thans daer op bootverkeer te Waalwijk!

Den 6^{den} Augustus 1923 bezocht ik Huusden en Kerp.

De Raadsverkiezing liep zonder veel strijd af; er kwam een nieuw Raadslid, Cose, een broer van het strijdlustige Raadslid Cose uit Osf. De beide met houders werden zeker herkozen.

een woningbouw deed de gemeente niet. De scheepstimmerwerf de Blaauw en Verlemans kocht oude huizen op en richtte die in tot arbeiderswoningen, en bouwde ook zelf nieuwe arbeiderswoningen; in het geheel kwamen op die manier

Huusdor.

77 woningen in Huusden tot stand en 13 in Kerp; de werf heeft daarvan op het moment een reuzen strop; de werf isingericht voor 400 arbeiders: op het moment werken er 50 à 60. —

het Rijks premie werden geen woningen gebouwd

Volgens B. en W. werkt de vleeschkeuring nuttig, de warenkeurings dienst zeer nuttig.

De gasfabriek heeft voor 6 jaar concessie; levert gas voor 15 cent de kl.³. Men wil de gasfabriek houden; de menschen kunnen het Waalgas niet missen. — Er komt dan elektriciteit.

De Chineaux doet veel moeite het publiek te geven; men rijdt thans in een uur naar den Bosch; vroeger deed men daar over anderhalf uur. —

Er is een ruai oud archief, behoorlijk beschreven en opgerold; ik kreeg een exemplaar van den heeren druk.

Het Raadongerecht is in het Raadhuis gesit; het kijkt de baal f 3000 hour. — De Raadhuis zet vergaderen op het Raadhuis, en betalen daarvoor f 150 per jaer.

Men is zeer en peinse, dat het Raadongerecht waarschijnlijk zal worden opgeheven, en vervangen bij Gorinchem!

De openbare school is te klein en geheel verstoten; de jongste klasse is onder gebracht in een lokaal naast het Raadhuis! — Wel is mogelijk, dat er een Protestantse byzondere school zal gevoerd worden. Daarom doet men aan de openbare school voorloping niets.

De Dener is niet gericoleerd; bij laag water is watervervanging onmogelijk; dan is het een echte staalboel! — Vieleerling is onmogelijk; daarvoor zou veel grond nodig zijn; die is ergens te krijgen. — Bij blaeboom verlegging was er volop grond te krijgen; daer heeft men op de zaak tegen gehad; zijn trim ~~spes~~ werd door de Dener afgesloten, en daer dan

Heusden.

open zijn komen te liggen.
Veel werklaosen; voorlopig worden zij nog door
de goedheiken verhordt; de goedheiken kunnen
dat nog misschien een jaar volhouden. Werk
verschaffing bestaat er niet.
De boekdrukkerij van Veerman wordt thans
gedreven door diens weduwe.

Heusden